

ОКРУГЛИ СТО

Јован Р. Бојовић

ИСТОРИЈА САВЕЗА КОМУНИСТА ЈУГОСЛАВИЈЕ*

Прошло је 67 година од формирања Комунистичке партије Југославије, односно Савеза комуниста Југославије, а прошла је 41 година од ослобођења и побједи социјалистичке револуције у Југославији. Не рачунајући преглед историје СКЈ објављен 1963. године, пред нама је прва штампана Историја Савеза комуниста Југославије. Полазећи од научних и друштвених потреба, ово је велика новина не само у југословенској историографији већ и у свјетској литератури уопште. Књига о којој је ријеч пружа основна сазнања о Комунистичкој партији Југославије која је више од 20 година водила упорну борбу за друштвени преображај југословенске државе (у периоду 1919 — 1941), а потом борбу за ослобођење те исте државе од окупатора и њихових сарадника и за побједу социјалистичког друштвеног поретка, као и тридесетпетогодишњи развој социјалистичке југословенске државе и друштва.

Рад на овој књизи покренуло је Предсјединштво Централног комитета СКЈ, односно Комисија за историју Централног комитета СКЈ. Преко научних установа у читавој земљи на изради ове историје ангажовано је близу 70 научних и стручних радника, који су својим прилозима, примједбама и сугестијама или непосредним радом на дефинитивном уобличавању рукописа судјеловали у њеној изради. Оно што карактерише ову књигу јесте чињеница да је она резултат достигнутог степена развика наше историографије о нашој новијој прошлости.

Основни предуслов за уједињење југословенске радничке класе и стварање Комунистичке партије Југославије било је уједињење југословенских покрајина и формирање југословен-

---

У Историјском институту одржан је Округли сто 18. новембра 1986. године о књизи Историја Савеза комуниста Југославије. У расправи је узело учешће више дискутаната. Овдје објављујемо оне дискусије које су достављене организатору Округлог стола.

ске државе 1918. године, које значи епохалан догађај у историји југословенских народа.

Историја СКЈ, поред предговора, састоји се из четири дијела. Први дио носи наслов „Раднички покрети у југословенским земљама до стварања јединствене револуционарне партије“. Овај дио чини пет поглавља, која говоре о положају југословенских покрајина крајем XIX и почетком XX вијека и настанку радничке класе, о појави социјалистичке мисли и стварању првих радничких организација, о оснивању социјалдемократских партија и синдикалних организација, о радничком покрету у југословенским покрајинама за вријеме првог свјетског рата, као и о друштвеној улози и значају социјалистичких партија до уједињења југословенских покрајина и формирања заједничке државе.

Оснивање КПЈ и њен рад у међуратном периоду 1919 — 1941. године обухваћен је општим насловом „Југословенски комунистички покрет у припреми револуције“. Овај период подијељен на четири карактеристичне цјелине, и то — Стварање и успон Комунистичке партије Југославије (1919 — 1921), У трагању за новом стратегијом револуције (1912 — 1928), Борба против монархистичке диктатуре (1929 — 1934) и Стварање антифашистичког народног фронта (1935 — 1941). Све четири ове цјелине имају више карактеристичних поднаслова.

Трећи дио књиге обухвата период ослободилачког рата и социјалистичке револуције који је насловљен „Нарооднослободилачки рат и револуционарна смена власти 1941 — 1945“. Овај дио књиге подијељен је на четири главе, и то: Припремање и покретање народноослободилачке борбе 1941. године. Борба за стабилизацију и ширење народноослободилачког покрета (1942 године), Преломне побједи револуције (1943. године) и Нова Југославија у завршним етапама рата (1944 — 1945). Свака од наведених глава садржи по неколико поднаслова.

Посљедњи (четврти) дио књиге обухвата послератни развитак социјалистичке Југославије до 1980. године. Овај тридесетпетогодишњи период у историји СКЈ носи општи наслов „Социјалистичка револуција на дјелу“. Као и претходна три дијела, и овај четврти подијељен је на пет глава, и то: Систем револуционарне демократије и његове противречности (1945 — 1948), Одбрана независности и отпор хегемонизму (1948 — 1952), Радничко самоуправљање и нова улога Партије (1950 — 1952), Развој друштвеног самоуправљања и борба за равноправне међународне односе (1953 — 1964) и Економски и политички систем социјалистичког самоуправљања (1964 — 1980). Свака од наведених глава има по неколико карактеристичних поднаслова. Ово би био основни садржај Историје СКЈ.

Упоредо са стасавањем младих генерација историчара, социолога, политиколога и уопште стваралаца из области друштвених наука, поред историографије о старијој прошлости разви-

јала се и историографија о нашој новијој историји, првенствено историографија о револуционарном покрету, ослободилачком рату и социјалистичкој револуцији и послјератном социјалистичком самоуправном развоју Југославије. Основани су научни институти за савремену историју, катедре за новију историју, марксистички центри и оформљени архиви у којима се чува непроцјењиво архивско благо из наше новије прошлости. Као резултат свега тога данас имамо многобројне радове о појединим проблемима из револуционарног покрета. Те многобројне и разноврсне радове требало је синтетизовати у једну књигу намијењену најширем кругу читалаца. Колико се у томе успјело — рећи ће научна критика.

Пред нама је књига која ће бити основно полазиште за сва будућа истраживања наше новије историје, првенствено историје КПЈ, односно СКЈ. Она ће бити полазиште и за вишетомну историју СКЈ за коју су почеле припреме. Надам се да ћемо у скорије вријеме имати пред собом и Историју СК Црне Горе.

Један од видова рада Историјског института јесу и округли столови, на којима се води научна расправа о појединим књигама. Предмет данашњег округлог стола јесте Историја СКЈ. За овај округли сто послати су позиви научним, културним и јавним радницима који живе у Титограду. Позвали смо и ауторе књиге, предсједника Комисије за Историју СКЈ, предсједника и чланове Комисије за историју СК Црне Горе, предсједника Редакције за историју Црне Горе, секретара Комисије за историју СКЈ и секретара Комисије за историју ЦК Црне Горе.

На овај округли сто позвали смо и истакнуте друштвено-политичке раднике у општини, Републици и Федерацији, као и представнике средстава јавног информисања.

Неки аутори су нас обавијестили да због заузетости нијесу могли доћи на овај округли сто. Исто тако и неки истакнути друштвено-политички радници су нас обавијестили да због присуства састанцима ван Титограда нијесу били у могућности да присуствују овој расправи.

У име Института и своје лично име све вас срдечно поздрављам.